

oud nieuws

Uitgegeven door de historische vereniging van Krimpen aan de Lek 'Crempene'

Nr. 32, april 2023

Beste Crempenaren,

De vorige nieuwsbrief, van januari j.l., was een bijzondere. We hebben daarop dan ook heel veel positieve reacties ontvangen. Bovendien hebben zich maar liefst 5 personen aangemeld als lid van onze vereniging. In die nieuwsbrief werd aangekondigd dat de nieuwsbrief van april nader zou ingaan op het boerenbestaan in onze polder gedurende de laatste eeuwen. Dat verhaal houdt u tegoed. Wat is namelijk het geval?.

Dit jaar wordt door de brandweer van Krimpen aan de Lek uitgebreid stilgestaan bij het 300-jarig bestaan. In dat verband werd al eerder besloten dat één van onze leden, Jan van de Vrie, oud brandweerman, in de voorjaarsvergadering een lezing zou houden met als titel '300 jaar brandweer in Krimpen aan de Lek'. Onlangs deed hij het aanbod om over dit onderwerp ook een bijdrage te leveren voor Oud Nieuws. We vonden dat een goed idee, maar dan voor het aprilnummer. In de eerste plaats omdat dan de op de vergadering afwezige leden toch kennis kunnen nemen van het onderwerp en in de tweede plaats zouden de toehoorders van de lezing er thuis nog eens wat over kunnen teruglezen.

Overigens, zoals al eerder gezegd, blijven wij het op prijs stellen als leden van onze vereniging bereid zijn een bijdrage aan de nieuwsbrief te leveren. Als er onder u wel verhalen zijn, maar dat het moeilijk wordt gevonden deze op schrift te stellen, laat het ons weten en dan vinden wij er een oplossing voor.

Voor nu, veel leesplezier gewenst,
namens het bestuur,
Hans Dekker, voorzitter

Brandweer Krimpen aan de Lek bestaat 300 jaar 1723-2023

Geschiedenis door Jan van de Vrie

Door alle eeuwen heen zijn er branden ontstaan. Vuur kan een zekere mate van comfort geven, immers men kan zich eraan verwarmen en het gebruiken voor het bereiden van voedsel. Maar door vuur kunnen ook branden ontstaan en dan is het je vijand. Er waren in vroeger jaren geen brandblusmiddelen en de verhalen van branden waardoor halve of hele dorpen of steden afbrandden zijn dan ook talrijk.

In de 80-jarige oorlog trokken in 1572 de Spaanse troepen door de Krimpenerwaard. In Krimpen aan de Lek werden 41 huizen in brand gestoken, waardoor het dorp in de as werd gelegd. Na 1600 herleefde Krimpen aan de Lek gelukkig weer.

In die tijd was de emmer met water het enige beschikbare blusmiddel. Bij brand ging de emmer door een rij van mensen heen. Gelukkig was er door de aanwezigheid van de Lek en de vele sloten geen gebrek aan water. De inwoners van ons dorp waren verplicht één of meerdere emmers en teilen in huis te hebben en deze bij brand ter beschikking te stellen.

In 1672 werd door de gebroeders Jan en Nicolaas van der Heijden een slangenbrandspuit op de markt gebracht. Bij de komst van deze spuit deed zich de noodzaak voor om een brandweerorganisatie op te zetten.

De klapwaker

De klapwaker was niet bij de brandweer ingedeeld, maar zorgde voor de algemene veiligheid. Hij was verplicht te controleren of ramen en deuren gesloten waren en mocht personen die hij 's nachts tegenkwam staande houden en ondervragen. Om de vier huizen liet hij een klap horen en riep hoe laat het was; 'twaalf heit de klok, de klok heit twááálef'. Bij brand was hij verplicht de klap onregelmatig te klappen en door het roepen van 'BRAND, BRAND' de mensen te waarschuwen en de schoolmeester te wekken om de kerkklok te luiden. Omstreeks 1875 was Krimpen aan de Lek ingedeeld in vier wijken: A-B-C- en D. In die jaren waren vier klapwakers aangesteld.

De laatste klapwaker was Jan Burger. Hij voelde zich bijna net zo belangrijk als de burgemeester, omdat hij mede het gezag vertegenwoordigde.

De komst van de stoombrandspuit

In het jaar 1906 werd een stoombrandspuit aangeschaft, die nog door paarden moest worden voortgetrokken. De standplaats was het brandspuithuisje bij de kerk op de dijk. De spuit werd aangekocht bij de Fa. Bickers te Rotterdam. Helaas is er verder niet zo veel bekend over deze spuit. Wel is de bouwtekening en een foto nog in bezit van de brandweer.

Brandkranen

Tussen 1909 en 1915 werd de waterleiding in ons dorp aangelegd en werden 51 brandweerkranen op de Lekdijk aangebracht. Het was voor de brandweer een grote verbetering voor de brandblussing. De brandkraan kon nu gebruikt worden in combinatie met de slangenwagens. Door een opzetstuk op de kraan te plaatsen kon men kleine branden blussen. De slangenwagens stonden gestald in de brandspuithuisjes. Bij grotere branden, waarbij meer druk nodig was, schakelde men de stoombrandspuit in.

Brandspuithuisjes

Tot 1862 stond de brandspuit in de kerktoren, daarna is deze verplaatst naar een brandspuithuisje tussen de kerk en de pastorie aan de Dorpsstraat. Brandbestrijding was in Krimpen aan de Lek ingedeeld in wijken. Op vier locaties waren brandspuithuisjes: Onder de Waal 32, Dorpsstraat naast de pastorie, Middelland 32 en aan de Noord 9. In de brandspuithuisjes stonden de slangenwagens en ook andere noodzakelijke hulpmiddelen, zoals slangen, emmers en ladders.

Dorpsstraat 33, gebouwd rond 1869

Onder de Waal 32, huisje staat rechts

Noord 9, het huisje staat links waar de kinderen staan.

Drie brandspuithuisjes zijn gesloopt. Het enige overgeblevene staat aan het Middelland 32, naast de oude begraafplaats. Het is een gemeentelijk monument dat rond 1890 is gebouwd en heeft een zadeldak met windweerconstructie met een makelaar. De voorgevel heeft een ronde opening en aan de zijgevels zitten rechthoekige vensteropeningen met naar beneden geklapte latten voor ventilatie. De ventilatieopeningen waren nodig om na een brandblussing de slangen te laten drogen. Na vele jaren van overleg met de gemeente is dit brandspuithuisje opgeknapt. Het verrotte houtwerk aan het dak is vervangen en ook het kozijn en de deuren zijn geheel vernieuwd. De deuren zijn weer in de stijl van rond 1985 uitgevoerd. Er zaten toen ook verticale delen op de deur. Het geheel ziet er weer netjes uit.

oude situatie

nieuwe situatie

Motorspuiten

Na de stoombrandspuit werd in 1929 een motorspuit aangeschaft. Tot 1985 heeft hij in de brandweerkazerne aan de Joost van den Vondelstraat gestaan. Daarna is hij afgestaan aan het Nationaal Brandweer Museum in Hellevoetsluis. In de oorlogsjaren zijn nog twee motorspuiten aangeschaft, waarvan de nr. 2 nog in het bezit van de brandweer is. Door leden van de brandweervereniging is hij geheel gerestaureerd en is nu het pronkstuk van de brandweer.

Oorlogsjaren

Het brandweerpersoneel moest een zogenaamde 'Z kaart' bij zich dragen om te voorkomen dat men in Duitsland te werk gesteld zou worden. Een gelukkige bijkomstigheid in de oorlogsjaren was dat men niet veel moeite uit te rukken. Op het moment dat de oorlog voor Duitsland moeilijk dreigde te worden ging men over tot het in beslag nemen van allerlei bruikbare materialen. In 1944 vorderde de Duitse Weermacht een V8 Fort motor uit één van de brandspuiten en ook werden straalpijpen en gereedschappen meegenomen. Na de oorlog werd een nieuwe motor voor de spuit gekocht en men kreeg van de brandweerinspectie uit Den Haag de beschikking over een 'Bellewagen'.

Later is deze brandweerauto door de gemeente aangekocht en heeft tot in de jaren '60 dienstgedaan.

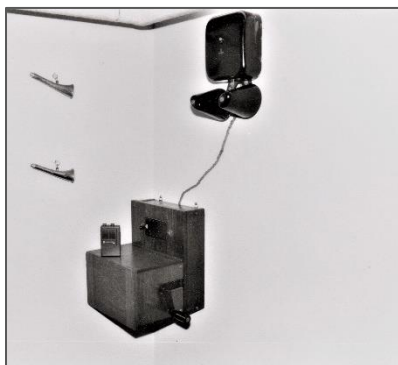
Na de 'Bellewagen' hebben

verschillende brandweervoertuigen en motor-aanhangspuiten goede diensten in ons dorp bewezen.

Alarmering

In de vroegere jaren werden de bevolking, maar ook de brandweerlieden gealarmeerd door het luiden van de kerkklok. In de zestiger jaren verliep de alarmering van de brandweerlieden door middel van een belnetwerk, dat bestond uit een wekinrichting bij de commandant en later ook een in de kazerne. Nadat een brandmelding was binnengekomen werd er op een knop gedrukt, die de bellen in de woningen van de brandweerlieden deed rinkelen. In de jaren '70 wilde men de uitrukken versnellen. De draadloze alarmontvangers, piepers, deden hun intrede. Nog steeds wordt deze manier van alarmering toegepast. De ontvangers werden in de beginjaren geactiveerd door de regionale alarmcentrale in Gouda, maar nu vanuit de alarmcentrale van de

Veiligheidsregio Hollands Midden in Den Haag (Ypenburg) waar alle 112-meldingen (via de centrale in Driebergen) binnenkomen.

Grote calamiteiten

In Krimpen aan de Lek hebben zich meerdere grote branden/calamiteiten voorgedaan, waarvan hieronder een kleine opsomming.

- **10 september 1950.** In het nachtelijk uur brak brand uit in de grasdrogerij van de Coöperatieve Landbouwvereniging 'Eendracht maakt macht' aan de Tiendweg, waar nu de brandweerkazerne staat. De drogerij, welke gedeeltelijk uit hout was opgetrokken, stond spoedig in lichter laaie. Alhoewel de brandweer met motorspuit nr. 1 spoedig ter plaatse was kon alleen het geraamte van het gebouw behouden blijven.

- **24 augustus 1960** om 5.25 uur. Uitslaande brand in de houten loods van Gebroeders Halewijn.
- **30 juli 1968** om 13.00 uur. Uitslaande brand bij de woning en boerderij van W. Verhoog aan de Noord 8.
- **17 juni 1970** om 02.12 uur. Koetshuis aan de Dorpstraat 114a geheel uitgebrand.
- **4 december 1978** om 19.39 uur. Uitslaande brand bij de woonboerderij van de familie Kamphuizen aan de Noord 54.
- **23 februari 1985** om 10.34 uur. Hulpverlening, pont Krimpen aan de Lek-Kinderdijk aangevaren door een tanker geladen met aardgascondensaat. Dorpsstraat gedeeltelijk ontruimd.
- **5 juni 1985** om 6.02 uur. Brand in de schaverij van de firma Boogaerd aan de Dorpsstraat.
- **27 september 1985** om 03.31 uur. Uitslaande brand bij Bakkerij Maris aan de Visserijstraat.
- **20 juli 1986** om 21.56 uur. Uitslaande brand bij de woonboerderij met rieten dak Noord 58.

In de jaren '70 kreeg de brandweer er een taak bij, de hulpverlening, toen nog sporadisch, maar nu in 2023 zijn er meer hulpverlening-uitrukken dan voor brand.

De herindeling

De brandweer van Krimpen aan de Lek was voor de herindeling van 1985 een autonome organisatie. In 1985 ontstond de gemeente Nederlek, waardoor het korps werd samengevoegd met dat van Lekkerkerk. In 2001 ontstond een samenwerkingsverband met de overige gemeenten in de Krimpenerwaard, K5 gemeenten. In 2015 was de herindeling een feit, waardoor er één Krimpenerwaardgemeente ontstond. De brandweer wordt nu aangestuurd door de Veiligheidsregio Hollands Midden.

Vrijwilligers

De brandweer van Krimpen aan de Lek is een korps dat bestaat uit vrijwilligers. Dat betekent dat vrijwilligers de uitruk verzorgen. Al deze vrijwilligers staan 24/7 paraat voor het redden van mens en dier. De brandweervrijwilligers hebben ook nog een 'gewone' baan. Het zijn niet alleen mannen, maar ook vrouwen die actief zijn binnen de brandweer.

Brandweerkazernes door de jaren heen

Tot 1966 Buitenweg

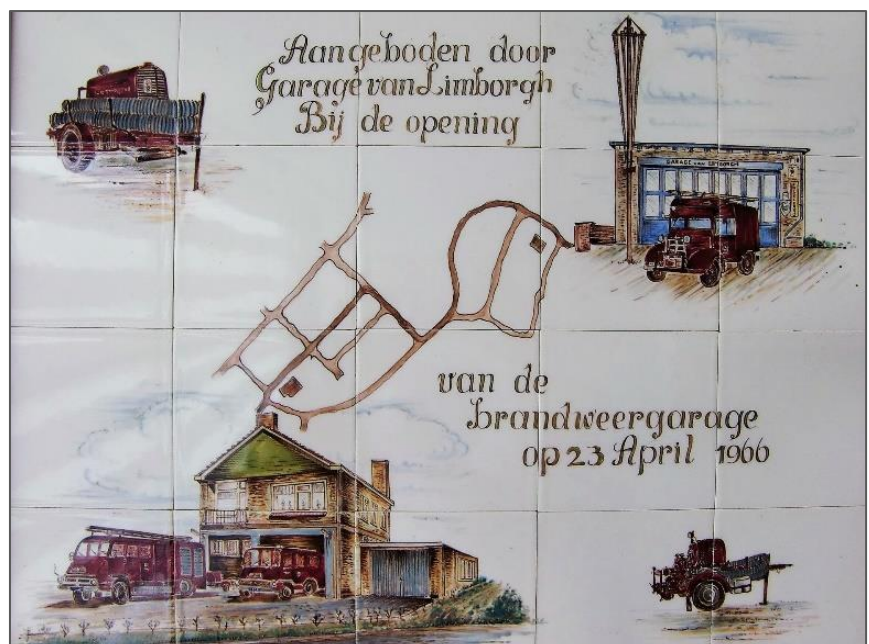
Er kwam een brandweerauto i.p.v. slangenwagens. De standplaats voor de auto was bij garage Van Limborgh aan de Buitenweg.

De Brandweer in de de oude standplaats; Garage van Limborgh aan de Buitenweg.

1966-2010 Joost van den Vondelstraat

De brandweergarage aan de Joost van den Vondelstraat bood plaats aan twee brandweergagens en bevatte verder een theorielokaal, keuken, bergruimte en toilet. Boven de garage was een dienstwoning. De brandweergarage stond op de plek waar nu De Uitkijk staat .

2010 Nieuwe kazerne aan de Tiendweg

Vanwege de bouwplannen voor het centrum is in 2010 besloten een nieuwe brandweerkazerne te bouwen. Als locatie is de Tiendweg uitgekozen.

Bij de brandweerkazerne aan de Tiendweg staat ook het historisch materieel van de brandweervereniging. Een blusvoertuig dat heeft dienstgedaan van 1990 tot 2016 en de legendarische motorspuit nr. 2, die de Krimpense brandweer in 1941 in gebruik nam.

Nieuwe ontwikkelingen

Sinds december 2022 vormen de brandweer van Krimpen aan de Lek en Noordwijkerhout een rietteam, gespecialiseerd in het bestrijden van brand in rietendaken. Bij de kazerne in Krimpen is een speciaal oefendak geplaatst. Op dit rieten dak kan worden geoefend met de valbeveiliging en de rietstoeltjes. Op deze manier kan de vakbekwaamheid op hoogte worden geoefend.

Sint Florian waakt over Krimpen aan de Lek

Sinds 2004 waakt Sint Florian, de beschermheilige van de brandweer, over de bevolking van Krimpen aan de Lek. In Duitstalige landen is deze heilige op veel brandweerkazernes, overheidsgebouwen, kerken en huizen te vinden. In Nederland geniet hij echter niet zoveel bekendheid. Na een uitwisseling met de brandweer van onze zuster gemeente Eschenstruth ben ik bewuster gaan kijken naar de figuur die vele brandweerkazernes in Duitsland en Oostenrijk tooit. Ik ben gefascineerd geraakt door deze heilige. Maar wie is die Sint Florian. Hij is geboren in de plaats Zeilselmauer, een plaats bij Wenen. Rond 300 jaar na Christus was hij hoofd van de kanselarij van de provincie Noricum van het grote Romeinse Rijk. De laatste christenvervolgung spaarde de christenen van Noricum niet. Florian zette zich in om de gevangengenomen christenbroeders te steunen maar op een gegeven dag werd ook hij gearresteerd. Hij werd voor de landvoogd gebracht, berecht en met een molensteen om zijn hals in de Enns, een zijrivier van de Donau, gegooid. In de legende staat verder: Op het moment dat het water zich sloot, schrok de rivier en gooide het lichaam met een grote golf op een rotsblok. Als teken van Gods gunst verscheen een adelaar die met uitgespreide vleugels, in de vorm van een kruis, zijn lichaam afschermd. Valeria, een christenvrouw, werd zo op het lichaam van Florian geattendeerd. Zij bracht hem met een ossenwagen naar het beukenbos om hem eervol te begraven. Op de plaats verrees later het mooie klooster Sankt Florian nabij de plaats Linz in Oostenrijk. Zijn sterfdag is 4 mei 304.

Florian wordt afgebeeld als een Romeinse soldaat, met vaandel en een blusemmer in zijn hand.

Later werd Sint Florian benoemd tot officiële beschermheilige van de deelstaat Opper Oostenrijk.

Hoe Florian beschermheilige van de brandweer werd is niet duidelijk, want zijn dood heeft immers meer met water dan met vuur te maken. Waarschijnlijk moeten we het zoeken in een variant op een bekend spreekwoord dat in nieuwe vorm luidt: 'waar water is, is geen vuur'.

Als beschermheer werd hij in vroeger jaren aangeroepen bij brandgevaar en wateroverlast, oorlog, storm en bliksem. Bij mijn afscheid van de brandweer schonk ik de brandweer een afbeelding van Sint Florian, die vanaf 2004 tot en met 2010 aan de voorgevel van de oude kazerne aan de Joost van den Vondelstraat hing. Nu hangt zijn afbeelding in de hal van de kazerne aan de Tiendweg en waakt hij over de strijders die mens en dier redden van nood en dood, huis en haard verdedigen tegen brandgevaar en de strijd aanbinden met water en vuur.

300 jaar Brandweer Krimpen aan de Lek, 1723-2023

Dit jaar bestaat de vrijwillige brandweer van Krimpen aan de Lek dus 300 jaar. Dat moet uiteraard gevierd worden.

Een samengestelde organisatiecommissie heeft een mooi jubileumprogramma gemaakt.

- In april is er een kleurwedstrijd voor de kinderen, deze wordt via de scholen uitgedeeld.
- zaterdag 13 mei: Oldtimerdag nabij het Thialfterrein
- zaterdag 17 juni: Grote Opendag bij IJclub Thialf met o.a. demo's van Politie, Brandweer en Ambulance
- zaterdag 21 oktober: Halloweenavond in de kazerne van de Brandweer

Ook zullen er dit jaar verschillende brandweeroefeningen in de dorpskern worden uitgezet, waarbij het publiek kan komen kijken naar wat het brandweervak allemaal inhoudt. De oefenmomenten zullen via de media kenbaar worden gemaakt. Ook zal in mei de brandweer uit Eschenstruth (D) een bezoek brengen aan Krimpen aan de Lek. Ook daarvoor is een mooi feestprogramma samengesteld.

Voor dit jubileum is een speciaal brandweerlogo gemaakt met bekende Krimpense gebouwen en voer- en vaartuigen erop. Maar daarboven siert de Heilige Florian.

Vanaf 1 januari 2023 dragen de manschappen dit logo op hun bluskleiding. Ook zullen de brandweervoertuigen van dit logo worden voorzien.

Kijk voor meer informatie op facebook: @brandweerkrimpenaandelek

Mededelingen:

- We hebben weer een mooi boek ontvangen van Onno de Jong, deze keer over de schilderijen van W.J. Verhoeff. In dit boek staan een foto en een beschrijving van alle schilderijen die hij heeft gemaakt. Willem Jan Verhoeff was een huisschilder in Krimpen aan de Lek, maar maakte ook vele schilderijen over Krimpen aan de Lek. Dit boek is in te zien of te leen bij de bibliotheek Krimpen aan de Lek of bij de Historische Vereniging Crempene.
- De nieuwe expositie in de HOP, in de bibliotheek, gaat over de vrijwillige brandweer Krimpen aan de Lek en is te zien van april t/m juni 2023. Dit ter ere van het 300-jarige bestaan.
- Meer lezen over de geschiedenis van de brandweer? Het boekje 'De geschiedenis van de brandweer Krimpen aan de Lek 1723-1988' is in te zien bij de bibliotheek of bij de Historische Vereniging Crempene
- Het Historisch Café in de bibliotheek van het Cultuurhuis is iedere 1e vrijdagmiddag van de maand van 14.00 tot 16.00 uur geopend voor al uw vragen over de geschiedenis van Krimpen aan de Lek. Of kom gewoon gezellig een keer langs.
- Iedere donderdagochtend kan het archief bezocht worden in de Dertienhuizen van 10.30 tot 12.30 uur. Andere dagen op afspraak. In de hal van de Dertienhuizen staat ook een vitrinekast met wisselende exposities
- Ook in het kantoor van Den Boer Makelaardij staan twee vitrinekasten met voorwerpen van Krimpen aan de Lek.
- Momenteel zijn we bezig met het ontwikkelen van een collectiebank, waarin we van alle voorwerpen die we in onze archiefruimte hebben een foto met beschrijving plaatsen. Later zullen we de collectiebank uitbreiden met verschillende fotoseries.
Neem alvast eens een kijkje in onze Collectiebank. <https://crempene.collectiebank.nl>
- Voor in de agenda: 27 april Koningsmarkt en 9 september Open Monumentendag
- Heeft u de contributie al betaald? De contributie bedraagt voor het jaar 2023 € 13,50 over te maken op bankrekeningnummer NL11RABO0335776221 t.n.v. Historische Vereniging Crempene te Krimpen a/d Lek.. Alvast hartelijk dank hiervoor.

COLOFON

Oud Nieuws wordt uitgegeven door de historische vereniging van Krimpen aan de Lek 'Crempene' Redactie en opmaak: Gijs en Elsa Moerkerken
Correctoren: Jan Kees Wepster, Bert van den Herik
Secretariaat: Annetje Ockerstraat 19 2931PJ Krimpen aan de Lek
Tel: 0180-523769
e-mail: crempene@telfort.nl
website: www.historischeverenigingcrempene.nl
facebook: www.facebook.com/historischeverenigingcrempene